

i Landet ligefrem har forelsket sig i Maksimalprisen, som om denne for enkelte er blevet en Slags Kæphest, og Kæphesten er som bekendt de eneste Heste, der sætter over alle Afgrunde, ogsaa Tanke-svimlens Afgrunde. Og ganske vist er det en tiltalende Tanke og en Tanke, som man særdeles vel kan diskutere, om det ikke vilde være rigtigt at slaa fast, at det overhovedet var Samfundets Pligt at drage Omsorg for — ved hvilke Midler, skal jeg senere komme til — at slige uundværlige Næringsmidler som f. Eks. Brød solgtes til en Maksimalpris, til det, der har været saa meget Tale om, en „fair price“. Dette kan i og for sig være rigtigt, og der er i hele denne Betragtning meget, som jeg sympatiserer med. Vi ser den da ogsaa delvis gennemført i enkelte Landes Lovgivning, og dette har formodentlig, mere eller mindre ubevidst, dannet Forbilledet for enkelte af de Medlemmer indenfor Prisreguleringskommissionen, der har foreslaaet Maksimalprisen indført her.

Jeg skal saaledes minde om, at ifølge den gamle engelske Sædvaneret, common law, som gælder i De forenede Stater, er det en Retsregel, at en offentlig Fragtfører ikke under nogen Omstændighed maa tage en Fragt, som kan betegnes som „unreasonable“, urimelig, med andre Ord, at det offentlige har en Pligt til at sørge for, at Fragten paa de store offentlige Veje, altsaa senere paa Jernbanerne, er reasonable, at den er rimelig. Ogsaa den saakaldte Anti-Trust-Lovgivning bygger paa en lignende Grundsætning, idet den har som Forudsætning, at enhver saakaldt „restraint of trade“, det vil sige enhver Forholdsregel, der indskrænker Handelen, er stridende imod common law, altsaa mod almindelig Lov og Ærbarhed, naar den drejer sig om en Livsfornødenhed, naar den er „general“, altsaa altomfattende, og naar den er „unreasonable“, altsaa urimelig. De Herrer ser, at man der har den i og for sig fortræffelige Regel, som Regeringen med stort Held har anvendt i Kampen mod Trusterne, i alt Fald Jernbanetrusterne, at paa visse bestemte Omraader skal Prisen være en rimelig Pris, en „fair price“. Den Gruppe, som jeg har den Ære at repræsentere, holder da ogsaa i denne Sammenhæng paa, at der skal gen-

nemføres en saadan „fair price“. Men „fair price“ betyder ikke, at Producenten skal sælge under den ham tilkommende Konjunkturfortjeneste, men at Konsumenten har et Krav paa ikke at betale mere end „fair price“.

Der fremkommer imidlertid et Tab ved, at Forbrugeren saaledes skal have Varen til en rimelig Pris, medens Konjunkturerne driver Produktet i Producentens Haand op til en Pris, som ligger oppe over denne i og for sig rimelige Konsumentpris. Spørgsmaalet bliver altsaa: Hvem skal bære dette Tab? Efter vor Mening skal ikke Producenten, men det hele Samfund bære det, og jeg mener, at dette Svar er givet ved Grundlovens § 82. Med andre Ord, Spørgsmaalet er ikke, hvilken nationaløkonomisk Grundsætning man i og for sig kunde ønske at faa gennemført paa dette Omraade, Spørgsmaalet er afgjort ved en positiv Retsregel, nemlig Grundlovens § 82. Denne Paragraf bestemmer netop, at hvor en Vare har den Betydning, at den maa eksproprieres, for at den kan komme hele Samfundet til gode, i dette Tilfælde til en rimelig Pris, er det netop ikke den vedkommende Ejer, der skal bære Tabet, men det er Samfundet, idet Staten skal give Ejeren „fuldstændig“ Erstatning. Jeg beder de Herrer lægge Mærke til, at der ikke staar: en „rimelig“ Erstatning, men: en „fuldstændig“ Erstatning. Og dette hænger sammen med, at selve denne Grundlovsparagrafs Formulering gaar tilbage til selve de berømmelige Grundsætninger af 1789. I Menneske- og Borgerrettighedernes Erklæring af 26. August 1789 hedder det i sidste Artikel, Artikel 17: „Da Ejendomsretten er en ukrænkelig og hellig Ret, kan den ikke berøves nogen, medmindre den offentlige Nødvendighed, som paa forsvarlig Maade maa bevises at være til Stede, øjensynlig kræver det, og da kun mod en fuldstændig og forudgaaende Erstatning“. Og i den Forfatning, som vel er det nærmeste Mønster for vor Grundlov af 5. Juni 1849, nemlig den belgiske Forfatning af 7. Februar 1831, er disse Ord gaaet over i § 11, hvor der staar: „Ingen kan berøves sin Ejendomsret, uden hvor Almenvellet kræver det, i de Tilfælde og paa en Maade, som Loven foreskriver, og mod en fuldstændig og forudgaaende